

Warszawa 2 lipca 2022

Prof. dr hab.
Robert Gliński

RECENZJA

pracy doktorskiej Jarosława Marszewskiego „Ekranowe metamorfozy bohatera historycznego w zmiennych kontekstach estetycznych i politycznych w polskim filmie fabularnym, serialu, teatrze telewizji i dokumencie na przykładzie Józefa Piłsudskiego”, a także dzieła artystycznego – serialu tv pt. „Młody Piłsudski” zrealizowanego przez kandydata, oraz jego dorobku artystycznego

Pan Jarosław Marszewski (rocznik 1967) jest osobą wszechstronnie uzdolnioną o wielu talentach. Studiował na czterech uczelniach wyższych, realizuje filmy fabularne, seriale, filmy dokumentalne, a nawet spektakle operowe. Ma w swoim dorobku scenicznym takie pozycje jak „Carmen”, „Madame Butterfly”, „Aida” czy „Czarodziejski flet.” Jego dwa filmy fabularne „Bikini Blue” oraz „Jutro będzie niebo” zebrały dziesiątki nagród na festiwalach filmowych w kraju i zagranicą.

Jako dzieło artystyczne w przewodzie doktorskim pan Jarosław Marszewski prezentuje film (serial tv) „Młody Piłsudski”. Praca Kandydata nad tym serialem trwała kilka lat. To imponujący pod każdym względem obraz historyczny. Trzydzieści odcinków trzymających widza w napięciu, pieczołowicie zrekonstruowana epoka, trafiona obsada, dobrze zbudowane postacie, doskonałe zdjęcia - to wszystko jest zasługą reżysera. Tu Jarosław Marszewski wykazał się profesjonalizmem w każdym calu. Wierzymy w tę opowieść oraz w bohaterów, którzy są z krwi i kości, przeżywają emocje i uczucia, nie rażą nas nadęciem czy sztucznością. To bardzo ważne, ponieważ jedną z podstawowych intencji autorów w scenariuszu było pokazanie Piłsudskiego jako prawdziwego młodego człowieka pełnego wad i zalet, a nie jako mitu, który zszedł z pomnika.

Bardzo interesująca jest strona wizualna tego serialu. Szerokie obiektywy, kamera często z ręki, z gimbału lub steadicamu stworzyła dynamiczną konwencję opowiadania. Narracja zbudowana przy pomocy długich ujęć jest spójna i ma swój własny styl. Dobrze zainscenizowane mastershoty w scenach dialogowych dają poczucie klasycznego, profesjonalnego kina. Niewątpliwie serial „Młody

Piłsudski” wyrasta poziomem realizacji ponad serialowe produkcje naszej telewizji.

Marszewski bardzo dokładnie opisuje w pracy doktorskiej etapy realizacji tego serialu i swoją w nim rolę (rozdział nr.4). To fascynująca lektura, która pokazuje „drogę przez mękę” reżysera, który robi film. Ten rozdział pracy doktorskiej został zatytułowany „Zmagania z Marszałkiem”. Jest świetny. Poznajemy perypetie autorów w czasie pisania scenariusza, a potem kulisy produkcji w okresie przygotowawczym. Poszukiwanie pieniędzy. Potyczki i negocjacje z telewizją. Egzamin na reżysera. Konstruowanie obsady ról głównych. Budowanie obsady ról drugoplanowych. Formowanie ekipy zdjęciowej, a przede wszystkim wybór operatora obrazu. Marszewski bardzo ciekawie omawia też współpracę ze scenografem, kostiumografem i kompozytorem. Następny rozdział poświęcony został pracy nad planie w czasie zdjęć do „Młodego Piłsudskiego”. Tu poznajemy kuchnię pracy z aktorem, rozwiązania pirotechniczne i kaskaderskie, a także przygotowanie scen do CGI (*computer-generated imagery*) czyli do efektów specjalnych. W kolejnej części pracy autor omawia postprodukcję - montaż i udźwiękowienie serialu, a także procedury kolaudacyjne, które były zmartwieniem dla twórców.

Opis poszczególnych etapów realizacji serialu o młodym Piłsudskim jest ostatnim 70-stronicowym rozdziałem pracy doktorskiej, która jest ogromna, liczy bowiem 250 stron (!).

Rozdziały wcześniejsze to:

- Nr.1. Dwudziestolecie międzywojenne 1918-1939.
- Nr.2. Okres PRL 1945-1989
- Nr.3. Rzeczpospolita 1989-2021

Kandydat z niezwykłą precyzją zebrał i opracował listę filmów fabularnych, dokumentalnych, seriali telewizyjnych i spektakli telewizyjnych powiązanych z postacią Józefa Piłsudskiego lub w całości mu poświęconych. Z benedyktyńską skrupulatnością omówił ponad stuletni dorobek polskiej kinematografii, a także i telewizji, które wielokrotnie eksploatowały temat piłsudczyzny. Bardzo ciekawe w tych rozdziałach brzmią konteksty polityczne i społeczne, które znacząco wpływały na interpretację postaci Piłsudskiego. W filmach dwudziestolecia międzywojennego często budowano mit Marszałka patrioty, który posiadał wymiar heroiczny. W okresie PRL pokazywano bankructwo polityczne Drugiej

Rzeczypospolitej, gdzie Piłsudski był postrzegany jako dyktator. Obraz Marszałka w czasach obecnych jest bardziej ludzki, pojawia się on na ekranie nie tylko jako polityk, ale także jako mąż (nie zawsze wierny), kochanek albo pacjent szpitala psychiatrycznego. Ten sposób budowania postaci Józefa Piłsudskiego jako bohatera filmowego, gdzie jest on człowiekiem, który ma swoje pasje, wady, namiętności, powoduje, że obecne filmy z Marszałkiem są bardziej komunikatywne, wywołują emocje, są oglądane.

Z drugiej strony, przyznam się, że nie mogę zrozumieć entuzjazmu do marszałka Piłsudskiego połączonego z adoracją Romana Dmowskiego. Ci dwaj panowie nienawidzili się serdecznie, będąc zagorzałymi przeciwnikami politycznymi. Widocznie dla dzisiejszych dyżurnych ideologów socjalizm jest tym samym co nacjonalizm.

Praca doktorska Jarosława Marszewskiego jest doskonała. Wnikliwa, precyzyjna i mądra. Zawiera bardzo dużo cennych informacji nie tylko o marszałku Piłsudskim, ale także o polskiej kulturze na przestrzeni ostatniego stulecia. Dobry jest pomysł kompozycyjny tej rozprawy. Chronologiczne omówienie ekranizacji z życia Marszałka jest przejrzyste i łatwo pozwala wyłowić poszukiwany wątek albo film. Druga część pracy poświęcona kulisom pracy nad serialem jest bardziej osobista, zawiera cenne informacje dla każdego reżysera, który staje na planie filmowym.

Polecam pracę doktorską Jarosława Marszewskiego „Ekranowe metamorfozy bohatera historycznego w zmiennych kontekstach estetycznych i politycznych w polskim filmie fabularnym, serialu, teatrze telewizji i dokumencie na przykładzie Józefa Piłsudskiego” do publikacji. Tylko tytuł bym zmienił...

Popieram wniosek o nadanie Panu mgr. Jarosławowi Marszewskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne. Kandydat spełnia wymagania określone ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce.

Prof. dr hab. Robert Gliński